
Mogilno, st.1, gm. loco, woj. kujawsko-pomorskie, AZP 47-37/117

Informator Archeologiczny : badania 34, 243-244

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

całe), kości zwierzęce (około 4500 – zarówno odpadki pokonsumpcyjne, jak i kości) oraz poroże ze śladami obróbki w różnych fazach zaawansowania (kilkaset fragmentów), wytwory szklane (około 1600) oraz wiele zabytków wydzielonych i próbek.

Badania oraz inwentarz zabytkowy pozwala na wyróżnienie kilku horyzontów chronologicznych:

– pradzieje – reprezentowane przez nieliczne artefakty krzemienne (epoka kamienia?) i pojedyncze fragmenty ceramiki pradziejowej (okres wpływów rzymskich?),

– wczesne średniowiecze – nieliczne fragmenty ceramiki o zróżnicowanej chronologii: od starszych (przedlokacyjne) po fazy schyłkowe tego okresu (XIII w.?) związane z lokacją miasta,

– średniowiecze – początki i rozwój miasta lokacyjnego (XIV-XV w.), reprezentowane przede wszystkim przez materiał ceramiczny, ale też przez kafle piecowe (garnkowe) oraz monety, w tym skarb 33 monet srebrnych (groszy, szelągów i brakteatów) oraz jednego mosiężnego liczman – całość z poł. XV w. wraz ze szczątkowo zachowanym fragmentem przepalanej tkaniny wełnianej (sakiewka?, zawiniątko?) oraz kilka monet luźnych; tu także znalezisko dużego fragmentu glinianej figurki Madonny z Dzieciątkiem, przejaw domowego kultu religijnego związanego z niemieckim kręgiem kulturowym z czasów późnego średniowiecza,

– okres nowożytny (XVI-XVIII w.) po czasy współczesne (XIX-poł. XX w.), tj. rozkwit i późniejsze fazy rozwoju oraz upadku miasta, z którymi jest związana większość obiektów nieruchomych, w tym prawdopodobnie wszystkie relikty architektury i większość ruchomego materiału zabytkowego (naczynia ceramiczne, kafle, m.in. kafle renesansowe, w tym jedno z nielicznych na ziemiach polskich, a zarazem najefektowniejszych znalezisk kilku kafli jednego z najwyżej cenionych w niemal całej XVI-wiecznej Europie mistrzów zduńskich, a mianowicie Hansa Bermana – z sygnaturą i datą). Cennym znaleziskiem z tego okresu jest też rumowisko spalonej na przełomie XVI i XVII w. lub już w pierwszych latach XVII w. szachulcowej kamieniczki z zachowanym bogatym inwentarzem wyposażenia domowego (liczne ceramiczne naczynia kuchenne i stołowe, destrukty kilku pieców grzewczych; pozostałość gomółkowego okna, liczne okucia stolarki). Zarejestrowano ślady działalności rzemieślniczej w postaci pozostałości warsztatu rogowiarskiego odkryte w formie skupiska kilkuset fragmentów kości i poroża: odpadów produkcyjnych i półfabrykatów, głównie okładziny noży, prawdopodobnie z 2. poł. XVII w.

Ogólnie można stwierdzić, że bardziej trwałe zagospodarowanie tej części miasta nastąpiło zapewne dopiero po pobudowaniu tu kościoła farnego u schyłku XV w. lub nawet po jego odbudowie w wyniku zniszczeń z 1520 r. Z tymi wydarzeniami można wiązać pewną liczbę cegieł gotyckich, w tym tzw. kształtek o różnych profilowaniach oraz drobne detale kamieniarki z wystroju kościoła. Natomiast z cmentarzem przykościelnym wiążą się nieliczne kości ludzkie znalezione luźno, rozproszone w najbliższym sąsiedztwie aktualnej działki kościelnej, pochodzące ze zniszczonych grobów.

Dokumentacja i materiały zabytkowe z badań znajdują się w Muzeum w Międzyrzeczu.

Badania zostały zakończone.

- zespół poklasztorny benedyktynów, średniowiecze-nowożytność

Badania prowadzone przez Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Zakład Archeologii Architektury pod kierunkiem prof. dr hab. Jadwigi Chudziakowej, dr. Marcina Wiewióry (autor sprawozdania). Finansowanie przez Kujawsko-Pomorskiego WKZ.

Badania ratownicze o charakterze wyprzedzającym prace budowlane prowadzono w związku z adaptacją zespołu poklasztornego w Mogilnie na Międzynarodowe Centrum Młodzieży Katolickiej. Kontynuowano, rozpoczęte w poprzednim sezonie, badania archeologiczne w dawnym, zachodnim skrzydle klasztornym. Ogółem założono 3 odkrywki w pomieszczeniach skrzydła zachodniego klasztoru, wykop na południe od skrzydła południowego klasztoru, w miejscu, na którym w okresie wczesnośredniowiecznym wzniesiono gród, oraz sondaż na północ od odkrywki nr II eksplorowanej w 1999 r.

Wykop I (o wymiarach 1,50 x 3 m) – założono w pomieszczeniu sąsiadującym od północy z sienią. Pod podłogą, współczesną warstwą nasypową i warstwą gruzowiskowo-nasypową zalegały warstwy organiczne z dużą ilością gruzu ceglanego i zaprawy wapiennej. Poniżej, na poziomie 98,95-98,74 m n.p.m. odsłonięto ceglana posadzkę wykonaną z jednej warstwy cegieł palcówek łączonych zaprawą wapienną i gliną. Poniżej zalegała warstwa piasku z gruzem, zaprawą, bryłkami gliny i ceramiką naczyniową datowaną na XVII-XVIII w. Odkryty materiał zabytkowy jednoznacznie świadczy, że posadzka, mimo że została wykonana ze średniowiecznej cegły, pochodzi najwcześniej z połowy XVII w., a najpewniej z wieku XVIII – okresu generalnej przebudowy zabudowań klasztornych. Eksplorację wykopu zakończono na poziomie 98,50-98,56 m n.p.m. po natrafieniu na bruk (?) kamienny.

Wykop II (o wymiarach 2 x 2 m) – założono w południowo-wschodnim narożniku sieni – obecnym wejściu do dawnego skrzydła zachodniego klasztoru. Odsłonięto m.in. mur fundamentu wschodniej ściany działowej sieni wykonany z kamiennych eratyków łączonych zaprawą wapienną uzupełniany gruzem ceglanym oraz fragmenty ceglanych posadzek. W części północno-zachodniej, w poszerzeniu wykopu zarejestrowano układ nawarstwień świadczący o istnieniu w tym miejscu fragmentu wewnętrznej podstawy wczesnośredniowiecznego wału grodu.

Wykop III (o wymiarach 2 x 3 m) – założono po południowej stronie zespołu klasztornego. Odsłonięto 2 obiekty: jamę o nieustalonej funkcji zawierającą w wypełniku węgle drzewne i fragment ceramiki późnośredniowiecznej oraz nowożytny wkop budowlany.

Wykop IV (o wymiarach 2 x 2 m) – usytuowany w północnej części zachodniego skrzydła klasztoru. Pod drewnianą podłogą zarejestrowano posadzkę ceglana posadowioną na kamiennej ławie, będącej fragmentem współczesnej podstawy pieca kaflowego użytkowanego jeszcze w latach 70. XX w. Dalsza eksploracja odkrywki doprowadziła do odtworzenia układu nawarstwień dokumentujących kolejne prace budowlano-remontowe prowadzone w tej części pomieszczeń skrzydła zachodniego, w tym nawarstwienia związane z późnośredniowieczną fazą budowlaną.

Sondaż 1 – założony w pomieszczeniu sąsiadującym od południa z sienią. Odsłonięto nowożytny fundament z kamieni łączonych zaprawą. Na poziomie 98,20 m n.p.m. zarejestrowano nawarstwienia wczesnośredniowieczne wnętrza grodu.

Dokumentacja i zabytki znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania będą kontynuowane.

MRĄGOWO, st. 1, wykop 5. gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- warownia krzyżacka z 1348 r. i osada
- miasto z pocz. XV w.

Badania archeologiczne, przeprowadzone od 8 do 19 czerwca przez mgr Małgorzatę Birezowską (autorka sprawozdania, Pracownia Archeologii i Konserwacji Zabytków w Olsztynie). Finansowane przez inwestora prywatnego. Przebadano powierzchnię 35 m².